

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի.

Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մեջ.

Մեր հասցեն. Тифлисть. Редакция «Мшакъ».

կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ

(բացի կիրակի և տոն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են

խրաւանդիւր բառին 2 կոպեկ.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐԱՆԻ

Երկրորդի Մարիամ Դաւթեան Բեգնազարեանց և որդիքը, սրտի ցաւով յայտարարում Թիֆլիսի Գամայեանց եկեղեցւոյ միաբան

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ԲԵԳՆԱԶԱՐԵԱՆՑԻ

մահը, խնդրում են հանգուցեալի մեծապատիւ ծխականներին, ազգականներին և ծանօթներին շնորհ բերել, ամսիս 17-ին, ժամի 4-ին ծաղից յետոյ իր բնակարանը, Երկրորդեան փողոց, № 45, փոխադրելու հանգուցեալի մարմինը ֆամայեանց եկեղեցին: Թաղման հանդէսը կը կատարվի կիրակի օրը, ամսիս 18-ին: 1—1

ԲԵԿԱԶԱՏ ԹՈՎՃԱՆՆԻՍԵԱՆ ԵՒ ԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳԵՈՍԵԱՆ ՎԱՐԴԱՍՏՐԻԿԵԱՆՆԵՐԸ սրտի ցաւով յայտարարում առաջինը իր սիրելի որդւոյ, իսկ վերջինը իր թանկագին եղբոր՝ զերմանական ուսանող

ՍԱՐԱՀԱՄ ՎԱՐԴԱՍՏՐԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի է ունեցել Ողջայում, սեպտեմբերի 8-ին, խնդրում են բարեկամներին և ծանօթներին յարգելի հանգուցեալի յիշատակը իրանց ներկայութեամբ հոգեհանգստին, որ լինելու է վանքի մայր-եկեղեցւոյ՝ կիրակի, ամսիս 18-ին, ս. պատարագից յետոյ: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուսուցիչների վիճակը. Էփան բառեր.— ՆՅՖ-ԲԻՆ ՏՆՍՈՒԹԻՒՆ. Սարգիս Բեգնազարեան. Ծանախաններ երկարուղու կայարանում. Նամակ Գարաշիչազից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱ-ԲԻՆ ՏՆՍՈՒԹԻՒՆ. Երկրորդեան փողոցների դատը. Նամակ Թիֆլիսից. Արտաքին լուրեր.— ԽԱՌՆ ԼՈՐԵՐ.— ՀԵՌՈՒԳՐԵՐ.— ՅԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մի քանի գծեր Բազումի արհեստագործների կեանքից.

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Արտասահմանում լոյս տեսած մի քանի նորագոյն վիճակագրական հետազոտութիւն-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԳԻՐ

ԲԱԳՈՒՆ ԱՐՀԵՍՏԱՌՈՐՆԵՐԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

II.

Մինչև այժմ, արհեստագործ կենսական անհրաժեշտ պիտոյքները՝ հաց, միս, թէյ, չաքար և այլն վերցնում է խանութպաններից ապագույն: Երբեք վաղ կամ մի ամսվայ ընթացքում ինչ որ վերցնում են, նշանակում են տետրում: Արժէքը, քանակութիւնը խանութպանին է նշանակում. քանակութիւնը ասում են, իսկ նա տետրում նշանակում է և տալիս: Ամեն ժամանակ արհեստագործ անկարող է լինում անձամբ գնալ. առաւօտ-նեղը վաղ գործի գնալով, տանքիցներին է թողնում վերցնելու: Տանքիցներից կամ կանայք են գնում և կամ երկրանների բերանով են ապագույնում: Երկու դեպքերում էլ խանութպանի խղճմանը և կամքին է մնում բանը:

Երեկաները շատ անգամ անկարող են լինում որոշել լաւը վատից, չեն կարողանում ըմբռնել խանութպանի նուրը խորագրութիւնները. իսկ կանայք եթէ գնում էլ են, խանութի դռնից յաճախ ներս չեն մտնում: Մի կողմից հայկական ամօթխածութիւնը, միւս կողմից «ապագույն» վերցնելը՝ զրկում են հասարակ վտանգութիւնից, կապում, կաշկանդում են նրանց լեզուն: Եւ եթէ մէկը փորձում է դժգոհութիւն յայտնել, թէ վերցրած ապրանքը լաւը չէ, իսկոյն հետեւում է խանութպանին.— ինչի նա հացթուխ, թէ մանրակաճառ, թէ մալախաճառ, կծու նկատողութիւնը՝ «փողը նաղը էր տալիս, ի հարկէ, չէք հաւանք...» Արհեստագործ ստիպված լինելով ապագույն վերցնել, ստիպված է լինում, համեմատաբար վատ

ներ ցոյց են տալիս, որ մոռաւ աշխատանքով պարագլուցներին ցուցադրում ուսուցիչները մահացութեան ամենաբիշ տոկոս են տալիս, այսինքն համեմատաբար մեղմում են աւելի նուազ թուով: Բայց մի և նոյն հետազոտութիւնները ասում են, որ զրկելի ուսուցիչները աւելի շատ են փնտրում, աւելի յաճախ են մեղմում. քան քան զրկելի և գործարանական կենտրոնների ուսուցիչները:

Ուսուցիչների համեմատաբար նուազ մահացութիւնը բացատրվում է երբեք պարագլուցի փողը ի շատէ կանոնաւորված հանգամանքներով. ուսուցիչը ձը-

ապրանք վերցնել և սովորականից թանգ վճարել իսկ եթէ «պարագլուց» ժամանակ էլ չէ կարողանում վերցրած ապրանքի փողը տալ, որ շատ յաճախ է պատահում, այն ժամանակ աւելի սըրտաձկնիկ դէպքեր են տեղի ունենում:

«Պարագլուց» հետեւաւ օրն է: Արհեստագործ դեռ տուն չէ վերադարձել. նախընթաց օրից գործարանն է գնացել, դեռ չէ եկել: Անշուշտ քեֆով եղած կը լինի և ընկերների հետ մի տեղ գնացած: Այս սովորական երևոյթ է: Երկու շաբաթը, ամիսը մի անգամ, մէկ էլ տեսար արհեստագործ անշուշտացաւ, 2—3 օրով չէ երևում, ընտանիքը.— քոյր, եղբայր, մայր, ամուսին մնում են տարակուսած, չեն իմանում նրա օրտեղ լինելը: Արհեստագործ չէ սիրում, երբ նրանից հաշիւ են պահանջում, թէ ինչ է արել, կամ որտեղ է եղել: Սակայն այնքան յաճախ է կատարվում, այնքան սովորական է դարձել յանկարծակի անհետանալը, որ ամենքի համար արդէն պարզ է, այլ ևս երկմտութեան տեղ չէ մնացել... Այդպիսի դէպքերում միմյանի անհանգստանում են՝ հաւատարմացնել լինելով, որ նախ ստացած փողերը պիտի արդէն փչացրած լինի, երկրորդը՝ չը լինի թէ քեֆի ժամանակ կրիւ գցի և «խաթած» անի:

Երեկանցիցը ընտանիքի դրութիւնը «Պարագլուց» ժամանակ է. պէտք է տան աշխատագործ փող բերի, որ անհրաժեշտ կարիքները հոգան, պէտք է խանութպանների պարտքերի մի մասը պահել, որ կարողանան կրկին շարունակել ապագույն վերցնել մինչև միւս պարագլուցին, իսկ փող բերողը, ընտանիքի այդ յոյսը չը կայ: Ինչ անեն, ուր գնան: Հաց է հարկաւոր, ածուխ է պէտք, նախ է հարկաւոր, ջրբերին ամսականը պիտի տան, փող չը կայ.— ամենքը փող են պահանջում, ամենքը գիտեն, որ «պարագլուց» ժամանակ է...

Այդպիսի յուսահատ բոլորներում մայրը, վշտա-

մեղվայ ընթացքում սահմանված կարգով կըր ուսուցիչը չէ կարողանում որոշ ժամ պարագլուց է իր գործով և թէ և յոգնում մահացութեան տարվայ վերջը, բայց արժանաւորին կատարեալ հանգստութիւն վաթիւնը կողմնակի ճնշումներից, յոյս չունի յեղելով՝ նա նորից կարգուրվում է: Գիւղեմի իրանց առողջապահական պայմաններով չեն կարողանում տալ ուսուցիչներին բոլոր նիւթական և բարոյական շատ ծանր յարմարութիւնները և կեանքի զերուրութիւններ, և այդ պատճառով թաղում են ընդ, երբ ուսուցիչը պէտք է հանգստանալի մեծ թուով ուսուցիչներ, լուսաւորութեան գործին ծառայող այդ մշակութիւն: Գիտողութիւնները ցոյց են տալիս, որ հիւանդութիւնների մեծագոյն մասը ներու և յաճախ նոյն իսկ առանց գործառնալի է եղել մրսելուց, բնակարանների, դասարանների անպատասխանաբար շինութիւնից և կենսական անյարմարութիւններից:

Ուրեմն այդպիսով ուսուցչական պարագլուցները ինքն ըստ ինքեան քայքայող և վշտաւար չէ, և նա դառնում է վտանգաւոր, շնորհիւ կողմնակի հանգամանքների: Մեր զարոցական կեանքի վերաբերութեամբ վիճակագրական հետազոտութիւններ չեն կատարված. բայց ամենաթիւթեւ ակնարկը ցոյց է տալիս, որ հայոց զարոցական ուսուցչի կեանքի առողջապահական պայմանները շատ և շատ աննախանձելի են ոչ միայն յետ ընկած զրկելուց, այլ և յաճախ մեր փողը և մեծ քաղաքներում: Ուսուցչի համար շատ դժուար է, եթէ անկարելի չէ բոլորովին, գտնել իր համար փողը ի շատէ լաւ սենեակ, որը բաւական ընդարձակ լինէր, ունենալ կարգին լուսաւորութիւն, յաճախ քան զարգացող տաքացիներին սենեակը մինչև պահանջված աստիճանը: Նա յաճախ անկարող է օր օրի վրա ստանալ կանոնաւոր պատրաստած կերակուրներ:

Իսկ այն անկարգութիւնը, որ տիրում է զարոցական կառավարութեան գործում,

ի ամուսինը դիմում են զրկելու երի անկարգութեան: Ամեն մի գրկից գիտէ իր հարեանի անցկացրած կեանքը, ճանաչում է նրա ընկերներին, գիտէ նրա յաճախելի տեղերը: Մի առանձին հետազոտութեամբ կարողանում են որոշել և գտնել կամ հարեւած ու ընկած դրութեան մէջ, կամ խաչատուակ քեֆի վրա, և կամ թուով խաղալիս: Մի կերպ համոզուով՝ և քաղցրութեամբ և՛ յանդիմանութեամբ, վերցնում տուն են բերում:

Վերադառնելով տուն, քեֆով արհեստագործ եթէ փողը ի շատէ նամուսաւոր է, առանց խոսելու պառկում, երեսը ծածկում քնում է. ձայն, ծպտուն չէ հանում, մօր կամ կնոջ յանդիմանութիւնները ու կշտամբանքը լուռութեան է տալիս.— իսկ եթէ աննամուս մարդ է, ոչ միայն չէ լուռ, այլ ամեն մի հարցին հայտնաբերում է պատասխանում, ամեն մի կշտամբանքին ու անձեքին ըր-նունքներ է ուղղում:

Այդպիսի դէպքում, երբ ամուսինը դադանաբար ծեծում, հարուածներ է տալիս կնոջ, կինը միայն լուռ, սրտաձկնիկ լացով է սիրտում իր վիշտը... Հայ արհեստագործի կինը ընդունակ չէ բողբոջելու. այդ անկարգութեան բարբարոսութեան, այդ անիրաւութեան դէմ նրա ձեռքերը չեն դուրս գալ իսկ ընդդիմանալու, պաշտպանվելու: Ամթիւններում լինում այն աստիճանի կաշկանդել է, ինչ կնոջ, որ նա պատրաստ է աւելի շուտ հարուածներ կրել իր ամուսնուց, քան թէ այդ ընտանիքի կան զամօթալի միջնադար հրապարակ հանդիմանելու, ուրիշներին իմաց տալ: Ուստի կնոջ ծեծում է ամուսինը, նա գոռում, գոչում, հայտնաբերում է ամուսինը և կանչում, ոտտիկանաւոր է վաղում պաշտպանութիւն գտնելու. իսկ հայ կինը նոյն իսկ իր զրկիցներից թաղցնում, գաղտնի է պահում: Երբեք զէպքերում միմյանի հօրանց տուն է փախչում:

Մեր ուսուցիչների վիճակը ծանր է, և եթէ լինէին վիճակագրական հետազոտութիւններ՝ երեւի մենք կը տեսնէինք, որ մեր ուսուցչի առողջութիւնը և կեանքը շատ հեռու է այն նախանձելի վիճակից, որին հասել է արեւմտեան եւրոպայի ուսուցչի կեանքը:

ԷՓԱՆ ԲԱՌԵՐ

Տաղանդաւոր ուսուցչուհի Շէշդրին շատ անգամ գտնուած էր, որ մի շարք օրերական բառեր, ինչպէս ազնուութիւն, խղճմանք, անձնուիրութիւն, հայրենասիրութիւն, լուսաւորութիւն, բոլորովին մոռացված, արկիւն են դրված, և ոչ ոք նրանց չէ յիշատելու: Դժբախտաբար, սրտացոյց չէ դեկավարվում:

Եթէ երեւելի ուսուցչուհի զգալի գրութիւն ունենալով գէշ մի անգամ ձեռք տանելու հայտ խաւարած օրգանները, (երջանիկ է) որ ձեռք չէ առել) նա կը տեսնէր, որ այդ օրգանների մէջ, մտավա-

Ամեն բան անցել է արդէն. և՛ քեֆ, և՛ ծեծ, և՛ լաց: Այժմ մի բան է մնացել՝ պարտքեր: Փող չը կայ պարտքեր վճարելու: Պէտք է սպասել երկու, երեք շաբաթ էլի սպասել՝ մինչև միւս պարագլուցին: Պարտաւերջերը թէ և դժգոհ են, բայց էլի շարունակում են ընդհատալ: Եւ հարկաւորված են այդպէս անկում: Եթէ չը շարունակեն ապագույն տալ, այն ժամանակ հաւանականաբար պիտի զրկվեն և առաջվայ տրամադմանից: Այն դէպքում, երբ խանութպանը իսպառ մերժում է, այն ժամանակ հարեաններից կամ արհեստագործների ընկերներից ոմանք երաշխաւորում են նրա փոխարէն և պարտաւորվում, որ պարագլուցին իրանք բերեն տան:

Խանութպանների, մանրավաճառների առաջ այդ աստիճանի պարտաւորվելը բացի նրանից, որ ընդհատալ մոշտարու լեզուն կարծ է պահել տալիս, այլ և երբեմն վտանգում է նաև ընտանիքի բարոյականութիւնը:

Ընտանիքի շուրջ աշխատագործ ինքը տանից միշտ բացակայ լինելով՝ տան հոգսերը թողնում է ընտանիքին. ընտանիքը պէտք է հաց վերցնի, ընտանիքը պէտք է մանրավաճառի մօտ գնալ՝ մանր աւանք վերցնել և այլն:

Եթէ ընտանիքում փոքրիկ տղայ կամ աղջիկ կայ, նրանք են այդ միջնորդի դերը կատարում. իսկ եթէ չէ, այն ժամանակ տանտիրնոջ վրա է ծանրանում այդ հոգսն ևս: Տանտիրնը եթէ միջնադար կամ հատկաւոր կին է, ինչք է զընում խանութ, իսկ եթէ ջահիլ է, ինքը չէ զընում, գլխաւորապէս յանձնարարում է խանութպանին, որը կամ զրկում է և կամ անհնաւիս յաճախ ինքն է տանում: Այսպիսի հանգամանքներում տեղի են ունենում աւելի սերտ յարաբերութիւններ...

Չորս պատի մէջ մեծացած շամախիցի կինը, իր կամակոր մարդու հայտնաբերելու ու ծեծելու

Մամուլի միջոցով խնդիրը ճանաչող սկզբունքը չափ համակրելի է և մենք կարող ենք այդ կողմից չորհրդաբանական այդ քայլը:

Յոյս ունենալ, որ տեղական պայմաններին ծանոթ և հմուտ անձինք չեն դաժնայ և ծուլանայ յայտնել իրանց կարծիքները յարմարված խնդրի մասին:

ՆԱՄԱԿ ԳԱՐԱՍՉԻՉԱԳԻՑ

Սեպտեմբերի 1-ին

Շրջակայ գիւղերում արդէն հունձը վերջանում է: Այս տարվայ բաւական ձախորդ հանգամանքները և, որ գլխաւորն է՝ անսպասելի երաշտութիւնը պատճառ եղան՝ Նոր-Բայազէտի գաւառի բազմաթիւ գիւղերում հացի պահեստութեան Տեղացող անձրեւները շատ քիչ օգնութիւն հասցրին, մասնաւորապէս որ ամեն տեղ անձրեւ չեկաւ: Յիրաւի, ինչ օգուտ մի կամ երկու ժամ տեղացող անձրեւներէից, երբ վաղուց չոր, ցամաք, արեւից ձեղքված աւազոտ ու յոգնած հողը կարօտ է յորդ և երկարատեւ անձրեւներին: Ինչպէս յայտնի է, այս տեղ հացի առատութիւնը գլխաւորապէս կախված է միայն մի պատահական դէպքից, այն է առատ անձրեւներից: Աւելորդ է խօսել միւս, աւելի բարդ, արմատական, մշտական պայմանների մասին, ինչպէս, օրինակ, հողի անբերրութիւնը, սակաւութիւնը, դանադան հողային ներքին վէճերը և այլն, որոնք տարուց տարի թուականում են և քայքայում առանց այն էլ աղքատ գիւղացու տնտեսական վիճակը, զրկում, նուազեցնում են նրա ունեցած սէրը դէպի ագնիւ և խաղաղ երկրագործական աշխատանքը:

Ինչպէս երևում է, Նոր-Բայազէտի գաւառում, ընդհանրապէս այս տարվայ հացը միջակից էլ ցածր է և դեռ դանադան պատճառներից մէկն էլ անբերրութիւնն է: Բոլոր վարելահողերի 1/3 մասը հազիւ թէ վարած, սերմված լինէր: Սերմած արտերն էլ շատ գիւղերում երաշտութիւնից բոլորովին չորացան, մի քանի տեղ էլ հազիւ 1/4 արչին բարձրացան, արեւի կիզիչ ճառագայթների տակ դեղինեցան ու հասկերը համարեա դատարկ, անպտուղ մնացին: Պէտք է տեսնել, թէ ինչ մեծ խնդրութեամբ և անսպասելի հանքերութեամբ ընկճելով դեղինեցան ամբողջ օրերով իր ընտանիքով, մեծ ու փոքր, ձեռքով քաղում են ու հաւաքում հասկերը:—Հնձելը անհնարին է, այնքան կարճ են մնացել արտերը:

Ամեն կողմից, մասնաւորապէս Արարանի և Գարաշիւզի գիւղացիներից միայն դանադանք են լրսվում հացի պահեստութեան մասին Գիւղերում, աղքատ, չունեցող գիւղացիների թիւը շատ մեծ է: Այս կանայք մի կամ երկու ամիս և գիւղացին ստիպված պէտք է լինի հաց առնել: Բայց ինչով փող չը կայ. մնում է ծախել վերջին եղբ, կովը և ընկնել դանադան վաշտառների ձեռքը, թողնել իր օջաղը թախառել այս ու այն կողմ՝ ապրուստի ուրիշ միջոց գտնելու և կամ սպասել կողմնակի օգնութեան: Ահա թէ ինչ է սպասում գիւղացիներից շատերին:

Մի ամսից աւելի է, որ անձրեւ չէ գալիս. ապրանքի արօտ չը կայ, հողը բոլորովին չորացել, աղանձվել է և շատ տեղ այնպիսի ձեղքուածքներ է տուել, որ մարդու ոտը ազատ մէջն է ընկնում: Այսպիսի երաշտութիւն վաղուց տեսնված չէ այս կողմերում:

Թ. Խալ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր ձեռքը հասած տեղեկութիւնները ստիպում են հայոց հասարակութեան ուշադրութիւնը նորից հրաւիրել այն սովի վրա, որի նշանները կրկին երևում են թիւրքաց-Հայաստանի մի քանի գաւառներում: Չմեռն, Վասպուրականի մի քանի տեղերը, Երզրումի վիլայէտի մի քանի գաւառները, վատ հունձի պատճառով, նորից սովի առաջ են կանգնած: Երբ մի ժողովուրդ մի տարվայ սովից չը կազդուրված, յաջորդ տարին նորից ենթարկվում է ծանր սովի, նա կարող է բոլորովին ոչնչանալ, եթէ օգնութիւն չը հասնեն և հաց չը տան:—Պէտք է մտածել այդ մասին:

Տեղակալ Երեմիա Եպիսկոպոսը, երկի, սեպտեմբերի 15-ին, Եւմբաճից թիֆլիս եկաւ, բժշկվելու նպատակով:

Մեզ հաղորդում են, որ թիֆլիսցի հանգուցեալ Բաղի Եղիազարեանը կտակել է 2000 ռուբլի Ներսիսեան դպրոցին, 500 ռ. կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան և 500 ռ. Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան: Հանգուցեալի ժառանգները արդէն յանձնել են այդ գումարները վերոյիշեալ հաստատութիւններին:

Կովկասեան զինւորական նահանգական դատարանը, ընկնելով սեպտեմբերի 12-ի նիստում Անդրկովկասեան երկաթուղու կառավարչի օգնական Կորչի սպանութեան համար մեղադրվող Գարշէնին դրօժը և ճանաչելով նրան մեղաւոր այդ սպանութեան մէջ, դատապարտեց նրան մահվան պատժի կախաղանի միջոցով:

Մենք անդադար գանդառներ ենք լսում, որ Ներսիսեան դպրոցի կառավարները վերին աստիճանի անխնամ դրութեան մէջ են և այդ պատճառով թէ բոլորովին քաղցում են և թէ քիչ եկամուտ են տալիս: Գարշէնում ենք դրա վրա հօգաբարձութեան ուշադրութիւնը:

Չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 14-ին, քաղաքային վարչութեան բոլոր անդամներին ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ ձայնաւոր-բժիշկներից կազմված յանձնաժողովի նիստը՝ սանիտարական-բժշկական տեսչի պաշտօնի համար կանդիդատներ ընտրելու նպատակով: Մի քանի կանդիդատներ հրաժարվեցին քուէարկութիւնից, և միայն երկու հոգի համաձայնութիւն տուին քուէարկվել, այն է Ստեփանեան և Վարդանեան բժիշկները: Եւ որովհետեւ 15 ձայնաւոր բժիշկներից ներկայ էին նրանք միայն 7 հոգի, վճռվեց այդ նիստը կայացած չը համարել և դրա փոխարէն նոր նիստ նշանակել և հրաւիրել բոլոր ձայնաւոր-բժիշկներին, նախագահուցնելով նրանց, որ այդ նիստը կայացած կը համարվի՝ որքան էլ որ լինի ձայնաւոր բժիշկների թիւը:

Մենք գովեստով խօսեցինք Սեղան Մանգիւնեանի մասին, երբ նա հրաժարվեց Ներսիսեան դպրոցի տեսչի պաշտօնից, չը կամենալով ընդունել անկանոն ընտրութիւն: Ցաւում ենք, որ նոյն գովեստով չենք կարող խօսել նոյն Մանգիւնեանի մասին, երբանի թեմական դպրոցի վերաբերմամբ Մեզ հաղորդում են, որ երևանի թեմական դպրոցի հոգաբարձութեան ընդհանուր արամադրութիւնը դէմ է Մանգիւնեանին, ուզում են նոր տեսուչ հրաւիրել:—Բայց Մանգիւնեան դանադան միջոցներով ձեռնում է գործ ընում, որ անպատճառ տեսուչ մնայ:

Սեպտեմբերի 12-ից մինչև 14-ը թիֆլիսի Միւլքայէկեան հիւանդանոցը մտել են 3 մարդ, որոնք խօլերանային հիւանդութեան նշաններ ունեն:

Մեզ հաղորդում են, որ այս տարի թիֆլիսի գիւմրակներին և ծխական դպրոցներին մեծ թուով խնդիրներ են տուել, ուսումնարան մտնելու համար Սակայն տեղի պահեստութեան պատճառով խնդրատուների մի տասներորդ մասն էլ չէ ընդունվել:

Ժողովրդական լուսաւորութեան միջնատրութիւնը, ինչպէս հաղորդում է «НОВОСТИ» լրագիրը, միջնորդում է բաց թողնել դանձարանից 140.195 ռ. թիֆլիսի 2-րդ գիմնաշինարի շինութեան համար:

«НОВ. ОБОЗР.» լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ Կովկասի կառավարչապետի գլխաւորապէս փոխ-գլխավոր Միցկէվիչ նոյն գլխաւորապէս գլխավոր է նշանակվում:

Մենք անդադար ստանում ենք երևանից հիւանդ և հետաքրքրական թղթակցութիւններ, որոնք վերաբերում են երևանի թեմական դպրոցի այժմեան վիճակին: Շատ ցաւում ենք, որ մեղանից անկախ պատճառներով չենք կարող այդ թղթակցութիւններից և ոչ մէկը տպագրել:

Ժողովրդական լուսաւորութեան միջնատրութեան կարգադրութեամբ, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, բոլոր դպրոցներում առանձին ուշադրութիւն կը դարձնվի վաշիւղադրութեան դասերի վրա: Միջնատրութեան այդ կարգադրութեան շարժառիթն այն է, որ ուսումնարաններէից շատերը շատ վատ և անորոշ ձեռք ունեն:

«Տարադի» մէջ կարդում ենք հետեւեալ. «Ուրախութեամբ հաղորդում ենք, որ թիֆլիսի Մարգարիտ Ալեքսանեանը, Շուշում, Ղազանչեցի եկեղեցու մօտ գտնվող իր սեպական երկար-կանի քարայն տունը բազով, պարտիզով՝ 10—12 հազար ռուբլի արժողութեամբ, կտակում է Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան այն պայմանով, որ տան արդիւնքի կիսով ուսում ստանան մի տղայ Գեորգեան ճնարանում: Ի յիշատակ իր Պետրոս ամուսնու, իսկ մի աղջիկ էլ Գայեանեան ուսումնարանում իր յիշատակին արդիւնքի միւս մասը իբրև ամսաթոշակ տրվի Շուշում քաղաքի մի քանի դաւաժեալ չքաւորներին: Անշուշտ, որինչներն էլ բարի օրինակ կառնեն այրի Մ. Ալեքսանեանից և Կովկասի հայոց միակ Բարեգործական ընկերութեան դրամադուրի մեծացնելուն կը նպաստեն:

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 11-ին երկու-յեան, Ղազանչեցուց եկեղեցուց կարգացվեց կաթողիկոսի կոնդակը, որը բերել է Ալվաքեան եպիսկոպոսը: Այդ կոնդակով վեհափառ քարոզում է համերաշխութիւն առաջնորդին ու հոգաբարձուներին. նոյնպէս յայտնում է, որ իր Շուշում գալը յետագում է մինչև գարուն:

ՇՈՒՂԱՎԻԼԻՑ մեզ գրում են. «Սեպտեմբերի 9-ին, Շուշումից թիֆլիս տանող ճանապարհին ականատես եղանք մի ախուր տեսարանի: Շուշումից եկող հանրակառքը շուտ էր եկել, տակուշի արեւ նստածներին: Հաւաքաբար, Բօրչալուի դաշտում, վայր էին թափված թշուառ ճամբորդները, որը գտնվում էր մերձ ի մահ, որի մէջքն էր կտորվել, որի գլուխն էր ջարդվել, որի դէմքն այլանշուրվել: Կառքի շուտ գալու պատճառը կառապանի հարեածութիւնն էր: Այդ բոլորը իր աչքով տեսաւ Բօրչալուի գաւառապետի օգնականը, որ բնակվում է Շուշում: Վնասվածներին ուղարկեցին թիֆլիս:

ԷՋՄԻՍՄԵԼԻՑ մեզ գրում են հետեւեալ. «Սեպտեմբերի 11-ին, կիրակի օրը, Շամախու առաջնորդ Սմայտ արքեպիսկոպոսը, կաթողիկոսի հրամանով, կուսակիցն քահանայ ձեռնադրեց Էլմիսի միաբան սարկաւազներից եօթին, որոնց անուններն էին՝ Վահան, Կարապետ, Ստեփան, Սողոմոն, Ղևոնդ, Յուսիկ և Տիգրան: Բայց վաճառից, մնացածները Նահապետ վարդապետի դատարարականներն են: Սարկաւազները, ձեռնադրութիւնից առաջ, հոգեհանգիստ կատարել տուին ճնարանի հիմնադրի գերեզմանի վրա:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԿԻՊՏԱԿԱՆ ՓԱՇԱՆԵՐԻ ԳԱՏԸ

Ինչպէս հեռագիրը հաղորդեց, այս օրերս կայիլէի դատարանում ընկում էր մի հետաքրքիր գործ, որը վերաբերում էր երկրպագական հինգ փաշաներին, որոնք մեղադրվում էին սարկաւազները զինելու համար: Այդ գործի պատմութիւնը հետեւեալն է:

Յուլիս ամսի վերջը Կայիլէի շրջականները եկաւ մի քարաւան և բերեց վեց ջահիլ ստրուկներ: Ինքնաշինարար Գրանցից երեքին զինեց օրէնսդրական խորհրդի նախագահ Ալի-փաշան, իսկ մնացածներին զինեցին երեք ուրիշ փաշաներ: Այդ բանը տեղեկացաւ գերի գնդներին հալածող յանձնաժողովը, որի հրամանով և ստիպմամբ բոլոր չորս փաշաները և գերեզմանները զինուորական դատարանի ենթարկվեցին:

Փաշաների պաշտպանը ապացուցանում էր, որ 1877 թ. անգլո-եգիպտական զանադրի հիւանդ, արգելվում է միայն գերեզմանները թիւնը երկրպագական, և այդ նոյն զանադրի հիւանդ օրէնքը խիստ կերպով պատժում է գերեզմաններին, բայց ոչ մի խօսք չէ ասում նրանց զինելու մասին: Միւս կողմից մեղադրողը հաստատում էր, թէ որովհետեւ գերեզմանները չեն երկրպագական արգելված է, այդ պատճառով ստրուկներին գնող փաշաները մասնակից են եղել գերեզմանների կատարած յանցանքին: Բացի դրանից, ներքին գործերի միջնատր Բիադ-փաշայի 1880 թ. չըբարեբախտի մէջ բացատրված է, որ վաճառում անհնարին է առանց գերեզման և որ այդ պատճառով գնդները պէտք է

ծախողների մեղսակից համարվեն և պէտք է ներանց հետ միասին պատժի ենթարկվեն, այսինքն 5 տարով բանտարկութեան դատապարտվեն:

Ձինւորական դատարանը մի վճիռ կայացրեց, որով չորս վաճառողներ և երկու գործակալներ մեղաւոր ճանաչվեցան, իսկ գնդները ազատ՝ քրեական պատասխանատուութիւնից: Այդ դատաւճիռը առաջարկվեց երկրպագական գործի հրամանատարի հաստատութեանը, որը վաւերացրեց վաճառականների վերաբերմամբ կայացրած դատաւճիռը, բայց մերժեց հաստատել գնդներին վերաբերեալ դատաւճիռը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՒՄՅԻՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ, սեպտեմբերի 7-ին

Պատրիարքական տեղապահի հաստատութիւնը և իր ընդունելութիւնը, առօք փառօք պատրիարքարան իջնելը, տուած այցելութիւնները, ժողովներուն նախագահիւր, հարկաւ հաղորդված է ձեռարդէն Գիմաքեան կը տեսչայ պատրիարքութեան, բայց իսկապէս պատրիարքութիւն կընէ և ոչ տեղապահութիւն:

Ուրախութեամբ իմացանք, որ Եղգորդի բանտէն 170 բանտարկեալ ազատուած են՝ անգլիական միջամտութեան շնորհիւ: Միւս բանտարկեալներու դատը պիտի նորէն տեսնուի:

Խառդիւղի հրդեհի դոհներ մեծաւ մասամբ հայեր են, 75 տուն, շատ քիչ յոյն և քանի մը տուն ալ հրէայ և տաճիկ տուններ: Ասոնցմէ 460 հողի ամեն միջոցէ գորկ են և ամենաթշուառ վիճակի մէջ: Գիւղի «Աղքատախնամ ընկերութեան» տուած օգնութիւնը շատ չնչին է. շատ աւելի չնչին ու ոչինչ է այլ թաղերէ հասած օգնութիւնը: Ասոնց դժբաղդութիւնէն 2—3 օր է, որ բաւական ցուրտ է և ասոնց վիճակը օր աւել պիտի գէշնայ: Կառավարութիւնը առ այժմ 160 օխայ հաց միայն տուած է. այս է կառավարութեան ամբողջ օգնութիւնը: Նիկոմիդիայի Արաւանպէկի հրդեհը (500 տուն. այրեցաւ) բոլորովին արձագանք չը գտաւ հոս և ոչ կառավարութեանն որ և է ներպատ, օգնութիւն եղաւ: Պոլսի հարուստները քար, ապառաժ դարձած են: Ասոնց ապաստած սրտերը անգղայ մնացին բոլորովին, ինչպէս երկրաշարժի արկածաշունչով, նոյնպէս խառդիւղի և Արաւանպէկի հրդեհաշունչով: Պատրիարքական տեղապահն ալ այս մասին տակաւին ոչ մի բանի չը ձեռնարկեց:

Գաւառներէն ստացուած լուրերը շատ գէշ ու սրտաճմրկ են: Ընդհարումներ թիւրք պարսկական սահմանադրութեան վրա, ընդհարումներ Մուշ, Վան և ուրիշ կողմեր:

Սասուն սովի ճիւղաններն ստուկապէս կը տառապի. շրջակայներու հետ շատուց ի վեր ամեն յարաբերութենէն ու հաղորդակցութենէ կտրուած են և սոսկալի կը տառապին սովէ, աւնօթութենէ, որ և է օգնութենէն զուրկ: Ասոնց վիճակը սոսկալի է, իսկ մէկ ամսէն, գոցե և 10—15 օրէն ասոնց լեռները ձիւնով կը ծածկուին, և այն ատեն ասոնց կը մնայ կամ սովամահ կորնչիլ, կամ քաջի պէս մեռնիլ. բայց անօթի մարդը կրնայ դէպ խաղցնել և թշնամիք հալածել, այս ալ հարց է: Տաճիկները և Համիդէի դուրը այրած են Շենիկ, Սիմալ և ուրիշ հայ գիւղ մը ամբողջապէս: Ասոնց բնակիչները փախած են:

Մուշի հունձը այս տարի դարձեալ շատ անյաջող է եղած. հոն հացը նորէն կը սուղի և այս անգամու. սովը աւելի սաստիկ, աւելի դժգոհ ու աղէտաբեր պիտի ըլլայ: Եթէ օգնութիւն չըլլայ, այս միակ հայաշատ գաւառն ալ պիտի պարպուի, դրկվի հայ տարրէն: Այս և անցնալ տարվայ սղութիւնը արդէն բաւական նուազեցուց այս գաւառի ժողովուրդը, իսկ յաւաքիկայ տարի, ձմեռն բոլորովին ամայնալու ամեն նշաններ կը տեսնուին, եթէ օգնութիւն, նպատ փութով, շատ փութով չը հասցուն, որովհետեւ 1 1/2 ամսէն ձմեռը կուգայ այն կողմերը և ալ ամեն անց ու դարձ կը դադարի:

Խոմս մը դաւաճան, աղքատաց, վաճառված, անխիղճ մարդիկ ամեն կերպով կաշկանցն կառավարութեան և կը ջանան ազգը կործանել: Արդէն վարձկան թղթակցները սկսան մի քանի տեղերի հայ թերթերու մէջ ևս անամօթաբար գրել և ծառայութիւն մատուցանել:

Խ—րով

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում ապրող լեհացիները վճռել են բոլորովին խզել իրանց կապը պապական եկեղեցու հետ։ Նրանք հիմնել են նոր եկեղեցի՝ ամերիկական կաթոլիկ անունով։ Այդ նոր կաթոլիկների ընդհանուր ժողովը ընտրել է իր համար առաջնորդ ուղղափառ Թիլատարեպիսկոպոսին։ Ամերիկայում բնակվող լեհացիների իրանց եպիսկոպոսների հետ ունեցած վեճը վաղուց դարձրել է իր վրա ընդհանուր ուշադրությունը։ Այդ վեճերը առաջացել էին եպիսկոպոսների և տեղական ծխական քահանաների միմյանց հետ ունեցած ընդհարումից։ Քահանաները պաշտպանում էին տեղական ազգայնականության շահերը, իսկ եպիսկոպոսները ամեն բանի մէջ միշտ ի նկատի էին ունենում Հռոմի շահերը։ Միմյանց ընդհարումը բռնկեցին քահանաների կողմը և դրանից առաջ եկաւ մի նոր բաժանում կաթոլիկ եկեղեցու մէջ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Գրականական գերեզմանատնից» յարուժիչն առաւ Յարոն, որի անունը յիշել էինք, իբրեւ ժամանակագրական փաստ։

Փոխանակ ուղիղ հարցին պատասխանելու, հրեւ չը բացված թառամեցին պարոնը, յայտարարում է, որ 24 տարի է զբաղւած ասպարիզի վրա է, և դրա հետ մի ամբողջ կենսագրութիւն։

Մատուցանում ենք Գիւրթի անաթան աշակերտին մեր անհուն շնորհակալութիւնը, որ նա յիշեցրեց հասարակութեանը, թէ ինքը 24 տարի է արդէն զբաղւած ասպարիզի վրա է, այսինքն մի տարեց յետոյ կը լինի 25 (մի լաւ յօրեան սող կը դա)։ Մատուցանում ենք շնորհակալութիւն, որովհետեւ բացի իրանից, այդ աղգային մեծ դէպքի մասին ոչ մի հայ գաղափար չունէր, նախ իսկ մեր բաղնալոյստ հնազանդ Ներսիսան։

Սակայն առաջին անգամը չէ, որ Յարոն օգուտ է քաղում առիթից իր կենսագրութիւնը գրելու։ Այդ մարդը, որ գրելով յետին տեղն է բռնում մեր գրողների մէջ, առաջին տեղն է բաղձած իր մեծ ամառ ու թեւաւր։

Ապագայը էք ուզում—անա։

Երբեմն այդ շնորհակալութեանը «Մշակի» էջերը զարդարում էր իր յօդուածներով, որոնց վերնագիրն էր «Դասական իմ բարեկամին»։ Եւ անա, ով սարսափ, մի ուրախալի օր, Յարոն անցաւ «Արձագանքի» կողմը (Երեսնագրութ)։

10 տարի անցնելուց յետոյ նա նորից սկսեց գրել իր «Դասական իմ բարեկամին» և «Արձագանքի» մէջ տպած առաջին նամակի ձևատիպը դրոշմեց XIII: Հասկանում էք դադարեցրէ, տասն տարի առաջ նա գրել է 12 յօդուած, այժմ, տասն տարի անցնելուց յետոյ, գրում է 13-րդ յօդուածը և ճակատին փառաւորապէս դրոշմում XIII-րդ թւահամարը... Կարծէք աւետարանի գրութիւնը լինեն։

Եւ անա մի մարդ, որ իր կենսագրում գրեց 24 յօդուած չէ գրել, այսօր նախկին մեծամտութեամբ յայտարարում է, թէ լրացել է իր գրական գործունէութեան 24-ամեակը...

Այժմ նա գրեց իր 25-րդ յօդուածը, որի մէջ նա ասում է՝ ես բնիկ գաւառի չեմ։

Մեր պատասխանը.—կը սխալեք, պ. Յարոն...

Լեոն XIII պապը եռանդուն կերպով աշխատում է միացնել կաթոլիկ եկեղեցու հետ հերձուածողական եկեղեցիները։ Այդ նպատակով նա հրապարակել է Հռոմ հոկտեմբերի 1-ին բոլոր արևելեան ուղիւստ եկեղեցիների պատրիարքներին նրանց հետ խորհրդակցելու համար այն միջոցների մասին, որոնց օգնութեամբ կարելի է իրարդործել այդ ցանկութիւնը։

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐՈՒՆԻՅԱՆ 14 սեպտեմբերի։ Պետական խորհրդի մէջ մտքորած են.—հաղորդակցութեան հանապարհների միմիայն առաջադրութիւնը մտքները չորային հաղորդակցութիւնը արեւմտեան, սիրիւրային կառավարութեան և ծովային պրիւդերի պրոէկտը։

ԼՕՆԻՕՒՆ, 15 սեպտեմբերի։ Չինական զինուորական նաւը «Փորզ» ջրանցքում բռնեց բրիտանական «Pathan» շոգենաւը, ենթադրելով թէ շոգենաւի վրա պատերազմական պաշարներ են գտնվում։ Քննութիւն անելու համար, շոգենաւը փոխադրել են Կի-Լուչը։ Շատ դժուարանում է այն ծովագրեայ բաղադրները վիճակը, որտեղ ապրում են օտարազգիները։ Պէկինում և Թիւն-Գիւնում եւրօպացիները ամեն օր ենթարկւում են վերաւորանքի զինուորների և ամբսի կողմից։

ԼՕՆԻՕՒՆ, 15 սեպտեմբերի։ Չինական կառավարութիւնը լուր է ստացել, որ եսպոնացիները միաժամանակ յարձակվել են չինական երկու ամբարձրների վրա, բայց յետ մի քանի Կորէյի պատերազմութեան սկզբնական գրգռչները յարձակվել են եսպոնացիների վրա Տայվայում։ Սեուլից ուղարկվել են այդտեղ օգնական զորքեր։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մ Ի Ո Ւ Ս Ո Ւ Ց Ի 2

Գ. կարգի ցանկանում է պաշտօն ունենալ հայոց զորոյններից մէկում։

Դիմել պայմաններով։ Игдырь. Казарянц (№ 107) 1—2

«ԱՂԲԻՐ—ՏԱՐԱՅԻ» խմբագրութիւնը և զրատեսնակը տեղափոխվել են Բարոնակայա փողոց, տ. Սահակեանի № 15, վերին յարկ։

Բաց է ամեն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 2-ը կէսօրից յետոյ, իսկ տոն և կրթական օրերը առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը։ (№ 107) 1—5

ԵԳՕՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՊԱՊԻՍԵԱՆ

վախճանվեց էջմիածնում։ Այդ մասին հանգուցեայի աղջկը՝ Եկատերինէ Եգօրեան ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆՅ, բոլորը նախալիա Յովհաննիսեան ԳՈՒԼՈՒԼԵԱՆՅ և մօրաբոլորը կոյս Գայանէ ՀԱԽՆԱԶԱՐԵԱՆՅ արի ցաւով յայտնում են հանգուցեայի բոլոր ազգականներին և ծանօթներին։

Ամբիճքի մասին կը յայտարարվի առանձին։

1—1

Այս սեպտեմբերի 15-ից բացված է ԿՈՎԵԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ-ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆԸ։

Բաց է առաւօտեան ժամը 9—2. Երեկոյեան 5—7. Իսկ կիրակի և տոն օրերը առաւօտեան ժամը 9—12.

(№ 107) 1—5

Ի. Ե. Ա. Բ. Ր. Շ. Յ. Ր. Ե. Ն. Ե. Ի

Յանձն է առնում ՀԱՇԻԱՊԱՀԱԿԱՆ, ԳՐԱՍԵՆԱԿԻ և ԱՌԵՏԻՍԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ պահելու գործը ամբողջ տարւոյ ընթացքում, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, հայերէն և ուրիշ լեզուներով։ Ստուգում է զանազան առեւտրական և արդիւնաբերական հաստատութիւնների հաշիւները և մատչանները, քննում, փակում, բանում, և կազմում է առեւտրական մատենաները, ընդունում է առեւտրական մատենաների զանազան թիւրմացութիւնները, քննութիւնը և բացատրութիւնը։

Այն անձինք, որոնք չունեն հաշւապահներ, բայց ցանկանում են ունենալ կանօնաւոր հաշւապահութիւն, կարող են ունենալ ձեռք ՏԵՂԵ ԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՐԱՆՅ ԳՈՐԾՆԵՐԻ ԸՆԹԱՅՐԻ ՄԱՍԻՆ ԵՒ ԿԱՆՕՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ։ Մատենաներ պահելու համար վերցվում է տարեկան 100 ռուբլի և աւելի։ Հասցէն ԵԼԻՅԱՎԵՏԻՆՍԿԱՅ, № 25, ռաբկանական վարչութեան վերին յարկում։

Ուսուցանում է։

ՀԱՇԻԱՊԱՀԱԿԱՆ Ի Ն Ե. Ա. Բ. Ա. Գ. Ր. Շ. Ե. Ի

Վճար { Հաշւապահութեան ամբողջ կուրսի համար (2—3 ամիս) 40 ՐՈՒԲԼԻ Արաքսագրութեան տեսական կուրսի համար (2 ամիս) 50 ՐՈՒԲԼԻ

Պարապմունքներ լինում են ամեն օր, երկու ժամուկ ընթացքում։ Առաջադէմ պարապմունքների համար ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐ ընթացիկ զորոյնի զերեկոյից և ուրիշ անձերից։ (№ 16) (շ) 28—100

ՇՈՒԼԱՎԵՐԻ ՇԻՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ տնտեսէր Ս. Պառաւեանց, համաձայն համախօսական թերթի, կայացած 4-ին սեպտեմբերի 1894 թ.ի, № 472, յայտարարում է, որ Շուլավերի շինական վարչութեան մէջ, ներկայ 1894 թ.ի հոկտեմբեր ամսի 1-ին կայանալու է աճուրդ, առանց կրկնաճրդի, կապալով տայու համար, երեք տարի ժամանակով, մասվաճառութիւնը։ Տաւարի և որձ ոչխարի մի ֆունտը 6 կօպէկ, եղ ոչխարի, այծի և խոզի մի ֆունտը 5 կօպ, և զոմէշինը 4 կօպ, թէ Շուլավերի գիւղի հասարակութեան համար, որը բաղկացած է 800 անից և թէ այդ գիւղում ծառայող բոլոր աստիճանաւորների համար։

Կապալը մնալու է հասարակութեան աւելի օգուտ տուողին։

Տնտեսէր Շուլավերի շինական վարչութեան՝ Ս. Պառաւեանց (№ 104) 2—3

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՌՈՐ ԳՊՐԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը, համաձայն օրադրական իր որոշման 31-ից անցեալ օրոտոտի № 50, պատիւ ունի յայտնել հայ հասարակութեան, որ զարոյցում գիւղերի յորդեղների սահմանալ թիւը այս տարվոյ յունիս ամսում լրացել էր. ուստի 1894/5 ուսումնական տարվոյ ընթացքում որդեգիրներ այլ ևս չեն ընդունվելու և հոգաբարձութեան մատուցած և մատուցանելի խնդիրները, որդեգրութեան մասին, մնալու են առանց հետեանքի։ Պ.պ. խնդրատուներն առանձին զրաւոր պատասխանների չը պէտք է սպասեն։ (№ 104) 3—3

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՈՒԹԻՅԼԻՍԻԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ց1-ն Սեպտեմբերի 1894

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք				Պ Ա Ր Տ Ք			
Թիֆլիսում	Բազուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը		Թիֆլիսում	Բազուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը	
1. Գրամարկ (առձեռն թղթադրամ).....	140,887—39	100,566—13	241,453—52	1. Հիմնական դրամադրու.....	1,000,000 —	—	1,000,000 —
2. Ընթացիկ հաշիւ. Պետական Բանկ, բաժնում.	97,379—26	190,500 —	287,879—26	2. Պահեստի դրամադրու.....	232,066—55	—	232,066—55
3. Զեղջ. (Disconto) մուրհ. երկու տարադրութ.	3,313,401—78	1,181,386—59	4,494,788—37	3. Գրամական աւանդներ.....	—	—	—
4. Զեղջ. մուրհ. մի տար. ապահ. տոկոս. թղթ.	40,000 —	—	40,000 —	ա) Պայմանաժամով.....	3,546,299 —	573,427 —	4,119,726 —
5. Զեղջումն տոկոսաբեր թղթ., կտրօն. և այլն.	20,955—98	10,864—52	31,820—50	բ) Գրամանջ.....	284,952 —	160,225 —	445,177 —
6. Փոխառութիւն դրամադրումով.....	—	—	—	գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ.....	1,005,220—49	1,066,039—02	2,071,259—51
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.....	1,293,235—76	596,226—62	1,889,462—38	դ) Գրամական աւանդներ.....	—	255,488—17	255,488—17
բ) Պետական արքայադ. տոկոսաբ. թղթերի.....	212,006 —	15,575 —	227,581 —	4. Մասնաւոր հաշիւ պետ. բանկայի թիֆլ. բաժն. ապահովված մուրհակներով.....	—	—	—
գ) Գրամական աւանդներ.....	56,981 —	469,340—97	526,321—97	5. Վերադրվումն մուրհակների պետական բանկի թիֆլիսի բաժնի.....	311,532 38	—	311,532—38
դ) Ոսկւոյ և արծաթի.....	—	63,444—10	63,444—10	6. Թղթակցներ.....	—	—	—
7. Բանկի պատկանաւ տոկոսաբեր թղթեր.....	772,325—94	64,167—11	836,493—05	ա) Նոցա հաշիւը (Loro).....	9,977,924 89	—	9,977,924—89
8. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամադրութիւն.....	—	—	—	բ) Բանկի հաշիւը (Nostro).....	9,775,250—73	—	9,775,250—73
9. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակադրեր.....	6,958—19	18,695—11	25,653—30	7. Բաժնիների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ. կենտրոն. վարչութ. հաշիւը բաժնի. հետ.....	—	734,304—27	734,304—27
10. Թղթակցներ.....	—	—	—	8. Բանկի բաժնետոմսերու անվճար կտրօններ բաշխւր.....	—	—	—
ա) Նոցա հաշիւը (Loro).....	10,127,965—28	—	10,127,965—28	9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց.....	6,685—72	—	6,685—72
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro).....	9,475,482—36	—	9,475,482—36	10. Մատուցած տոկոսներ և յանձնարարականներ.....	—	—	—
11. Բաժնիների հաշիւը կենտ. վարչ. հետ.....	732,304—04	—	732,304—04	11. Փոխանցիկ դրամներ.....	99,456—10	30,580—04	130,036—14
կենտրոնական վարչութեան հաշիւը բաժնիների հետ.....	—	168,277—13	168,277 13	12. Բողոքված մուրհակներ.....	175,080—31	112,830—91	287,911—22
12. Գնումն և վաճառ. արժեթղթ ըստ յանձնար.....	—	—	—	13. Արդիւնք 1893 թ.	50,134—32	36,995—79	87,130—11
13. Պայմանաժամն անցուցած փոխառութիւն.....	60,350 —	—	60,350 —				
14. Բողոքված մուրհակներ.....	24,330 —	8,905 —	33,235 —				
15. Ընթացիկ ծախսեր.....	14,130 —	3,237—65	17,367 65				
16. Ընթացիկ ծախսեր.....	44,047—94	25,088—91	69,136 85				
17. Կահարատիւ և սկզբնական ծախսեր.....	3,423—96	2,782—86	6,206—82				
18. Զեղջումն տոկոսաբեր թղթ. և այլն.....	10,861—29	2,209—95	13,071—14				
19. Անշարժ կալուածք.....	—	48,622—65	48,622—65				
Ը. Ա.	26,678,995—98	2,969,890—20	29,648,886—18	Ը. Ա.	26,678,995—98	2,969,890—20	29,648,886—18